

TÜRKÇE ÖĞRETİMİ KİTABINDA DERS PLÂNLARI ETKİNLİKLERİ ÜZERİNE

On Lesson Plans in Turkish Education Book

Dr. Öğr. Üyesi Hayrettin PARLAKYILDIZ

Orcid: 0000-0002-0823-0711 ♦ Kıbrıs İlim Üniversitesi, Türkçe Öğretmenliği ♦
hayrettinparlakyildiz@csu.edu.tr

ARTICLE INFO

Submit : 08.06.2021
Accept : 26.06.2021
Published : 30.06.2021

iThenticate Report: % 9 ✓

EOI:

<http://eoi.citefactor.org/10.11243/ijhar.06.02.011>

Area Editor: Doç. Dr. Erol OGUR

Technical Editor: Öğr. Gör. Şükrü KAYA

Reference:

Parlakyıldız, Hayrettin. (2021). Türkçe Öğretimi Kitabında Ders Plânları Etkinlikleri Üzerine . *Uluslararası İnsan ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 6(2): 168-177.

Anahtar Kelimeler: Türkçe öğretimi, ders kitabı, hedef-kitle, plânlama, araç metin.

Keywords: Turkish education, course book, intended population, planning, tool text.

Özet

İnceleme Makalesi ♦ Review Article

Üniversitelerde verilen eğitim-öğretim, lisans ve lisansüstü çalışmalarda kendini gösterir, bu gösterimde "kaynak kitaplar, bu kitaplardan yararlanma, ders veren, alan eğitimi-öğretimine sahip nitelikli, o alanda donanımlı" kişilere olan ihtiyaç gün geçtikçe artmakta, "hedef-kitleyle" ne kadar bütünleştiği etken olan unsur olarak tartışılmaktadır. Türkçe Öğretimi, kavram olarak çok kullanılsa da bu kavramın düşünülmesi, tartışılması, tartışmaların güncel anlayış içinde değerlendirilmesi gerekir. Bizlerin, bu kavramları tartışabilmesi için önce "Türkçe" sonra da "eğitim-öğretim" kavramlarının neresinde olduğumuzu irdeleyip ders içeriğini ve niteliğini tartışmamız, hedef-kitle içinde getirisini eleştirel bakışla ortaya koymamız daha uygun olacaktır. Güncel plânlamaların içinde yer alan ders plânlamasının yaşamsal olan günlük ihtiyaçtan doğduğu bilinirse, bu ihtiyacın ALAN eğitimi dersi içinde lisans öğrencilerine yansıtılması gerekir. Plânlamanın, dersin içeriyle bütünleştirilmesi, işlenecek konular ve bu konulara ait metinlerle bağdaştırılarak; plânlamanın işlevselliğini, güvenilirliğini artırmak, hedef-kitleyi plânlama sürecinde örnek metinlerle buluşturmak, bunların ders kitabına alınmasını sağlamak elzem olmalı, bunun da uygulamaya dökülmesi, derslerde yer alması, ders kitabı hazırlayıcısının görevi olmalıdır. Bizler de bu çalışmamızda, plânlama içine örnek olarak alınan metinlerin uygunluğu ile plânlamadaki yerini eleştirel bakış açımızdan değerlendirmeye çalışacağız.

Abstract

Quality of education in universities shows itself in bachelor's and master's degrees studies. The need for "resource books, benefiting from these books, qualified and equipped person in that field" is increasing day by day and it is discussed how much it integrates with the "intended population". Even "Turkish Education" is used as a notion; it has to be thought of and to be discussed in current understanding. In order to discuss these notions, we have to see where we are in first "Turkish" and then in "education" notions and we have to discuss the context and quality of lessons and examine the returns of intended population. If it is known that lesson planning is emerged from daily necessities, this necessity has to be reflected to undergraduates in FIELD education. It is vital to combine plannings with lesson content, to combine with course subjects and increase the performance and the reliability of planning. It is important to meet the intended population with sample texts and provide these texts to be in the course books. It has to be the assignment of bookmaker. We, in this study, try to evaluate the sample texts in plannings.

Giriş

© 2021 The Author(s).

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-Non-Commercial-No Derivatives License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>), which permits non-commercial re-use, distribution, and reproduction in any medium provided the original work is properly cited and is not altered, transformed, or built upon in any way.

Üniversitelerde verilen eğitim-öğretim lisan ve lisansüstü çalışmalarda kendini gösterir, bu göstermede “kaynak kitaplar, bu kitaplardan yararlanma, ders veren alan eğitimi-öğretimine sahip nitelikli, o alanda donanımlı” kişilere olan ihtiyaç gün geçtikçe artmakta, “hedef-kitleyle” bütünleşmekte etken olan unsurlar tartışılmaktadır.

Tartışılan unsurlar içinde “ lisans Programları, hedef-kitle, ders veren akademisyenlerin alan eğitimi, derse giren akademik kadronun deneyim gücü, kitap yazarının yeterliliği ” bulunmaktadır. Bu unsurlarda birliktelik ve bütünlük dikkatten uzak tutulmamalıdır.

Bu araştırmanın amacı, lisans seviyesinde okutulan ders kitabının hedef-kitleye alan dersi içindeki yerini ve bu yerin niteliğini araştırmak, içerik olarak ders plânları içinde araç metin ilişkisine eleştirel bakış getirmektir.

Yöntem

Çalışma alan taraması ve nitel araştırma yöntemiyle konuların ele alınışıyla ilgili ders işleme plânlarına tematik yaklaşım bakışını taşımaktadır.

Araştırma Grubu (Evren, Örneklem, Çalışma Grubu)

Araştırma evreni olarak, Türkçe Öğretimi ders kitabındaki plânlama ve örnek metinler ele alınacaktır.

Veri Toplama Aracı (Alt Başlık)

Tamamen İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi kitabının içeriğine bakılacaktır

Bulgular

Bu çalışmanın sonucunda ders kitabındaki metinlerin, ders plânlarında yer alan tema,- metin ilişkisine bakılmıştır. Ders kitabı hazırlayanların, ders konularıyla kendilerini buluşturup-güncelleştirerek, ders plânlarını yaparken, verecekleri dersin önce konularını tespit etmeli ve o konuya uygun araç-metinlerin seçimini iyi yapmalıdır ki, “tema-metin ilişkisini” değerlendirme ve kazanımlarla hedef-kitleye ulaştırabilsin.

Ders Kitabı

Ders kitapları eğitim-öğretim çalışmaları açısından örgün ve yaygın öğretim kurumlarımızda önemli bir araç olarak görülmelidir. Öğretim çalışmaları ders kitaplarıyla kendini gösterirken, ders kitaplarındaki alan bilgilerini hedef-kitleyle paylaşmak ve onlarla bütünleşmek için öğretici kişinin veya akademik öğretim elemanının bilgi-beceri ve ders konularını işleme tekniğiyle de doğrudan bağlantısı olduğu gerçeğini dikkatten uzak tutmamak gerekir.

Mustafa Cemiloğlu'nun yazdığı Alfa-Aktüel Yayınlarından çıkan ve 6. baskısını yapan incelemeye aldığımız “İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi” kitabını ilk baskısından itibaren Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi'ndeki çalışma yıllarımızda alan derslerimiz için kaynak kitap olarak kullanılarak,, yararlandı. 1993'te Sınıf Öğretmenliği Bölümü'nde 1996'dan itibaren de Türkçe Öğretmenliği Bölümü'nde ders aracı olarak ele kullanılan kaynak kitaplarımızdandı.

Aşağıya, Cemiloğlu'nun ilk baskıdan başlayarak aldığı elimizdeki baskıda yer alan önsözlerdeki alıntılara, amaç açısından bakmakta yarar vardır.

1993'te çıkarılan ilk baskıda;

“Türkçe öğretiminin, genel öğretmenlik bilgisi açısından Eğitim Bilimlerini, alan bilgisi açısından da Türk Dili ile ilgili çalışma alanlarını ilgilendirdiği açıktır.”

2001’deki üçüncü baskıda;

“Dilimizle ilgili duyarlılıklarımızın arttığı bir ortamda Türkçeyi öğrencilerimize sevdirmenin yolunun iyi ve başarılı Türkçe dersinden geçtiğinin bilincindeyiz.”

2004’deki dördüncü baskıda;

“Bir atasözümüz -göç gide gide düzelir- der. Türkçe Öğretim kitabı da on yıl kadar önce göçe başlamıştı. Neredeyse ilk baskısının dört katına çıkan bu son basımda yeni etkinliklere de yer verilmiştir. Bunların en önemlisi dokuzuncu bölüm olarak kitaba eklenen –Türkçe Ders Kitapları ve Ders kitaplarında bulunması gereken özelliklerdir -”

2008’deki beşinci baskıda;

“İnsanlık, şu anda yaşadığı döneme – Bilişim Çağı- adını vermiştir. Bu, bilginin hızla yayıldığı, çok uzaklara taşındığı ve onun herkes tarafından paylaşıldığı anlamına gelmektedir.”

2015’deki altıncı baskıda;

“2005 yılında uygulamaya konulan yeni program on yıllık bir zaman dilimini geride bırakmıştır. Dolayısıyla -yeniden yapılandırıcılık- felsefesi üzerine inşa edilen -Türkçe Öğretim Programı- yeterli sayılabilecek bir sürede denenmiş de olmaktadır. Bu deneme aşaması sonrasında gözlenenler, uygulayıcı Türkçe öğretmenlerine olumlu ve olumsuz anlamda bazı dikkatler de sunmaktadır. Bu dikkatler içerisinde yer alan iki önemli ayrıntı Öğretmen Kılavuz Kitapları ile – Dört Temel Dil Becerisi konularında yoğunlaşmaktadır. Kitabın bu baskısında –Öğretmen Kılavuz Kitapları- eleştirel bir gözle yeniden ele alınmış ve bu kitapların, -öğretmen yaratıcılığını körelttiği- yönündeki eleştirel haklı ve önemli bulunmuştur.

Altıncı baskının bir başka yeniliği de –Ders Plânı- ile ilgilidir. Her ne kadar Öğretmen Kılavuz Kitapları, öğretmeni ders plânı yapma yükümlülüğünden uzaklaştırmış olsa da bu defa işleyeceği dersin plânını bizzat yapmayan öğretmen, hem düzenlenen etkinliğin felsefesine hem de başkasının dikte ettirdiğini birebir uygulayarak yaratıcılığını yitirmektedir.” (Cemiloğlu 2015: I-V)

Ders kitabının hazırlayıcısı olan Cemiloğlu, çeşitli baskılardaki “önsözleri” çalışmasının başına alarak, her baskıda hem kendisini eleştirel bakış altına almış ve eksikleri tamamlamaya çalışmış hem de her baskıyla kendisine ulaşan eleştirel bilgileri değerlendirerek, lisans eğitimi içinde ders kitabının nerede olduğu değerlendirmesini yapmış, değişen-gelişen günümüz şartları içinde eğitim-öğretim politikamızla ilgili değişimleri her baskıda kullanmaya böylece güncelleştirmeye çalışmıştır.

Cemiloğlu’nun yukarıya almış olduğumuz “önsözleri” içinde son önsözündeki açıklamasına eleştirel baktığımızda “yapılandırıcı” anlayışla –“davranışçı anlayış” arasında bize göre pek fark yoktur. Davranışçı yaklaşım 1981 programında kendini davranışlar bağlamında etkin olarak göstermiş, 2005 Programında ise davranışlar yerini “kazanımlar” adıyla adlandırılarak, geniş zaman kipi içinde ortaya konmuştur.

Davranışçı-işlevci-yapılandırıcı yaklaşımlarda anlayış ve yöntem farklılıkları büyük boyutlardaymış gibi görülse de özde öğretmen-öğrenci ilişkisi üzerine kurulan ve

öğretmenin öğrenciyi takip ederek eleştirel bir yaklaşım içinde yönlendirmeleri söz konusudur. Tüm çalışma; öğretmenin ilgisi, dili kullanma, anlama ve anlatım becerisinin hedef-kitleli olan unsura (öğrenciye) yansımaları ve yansıtması, kontrol mekanizmasını işletmesine bağlıdır.

Ders Kitaplarının incelenmesinde Milli Eğitim Bakanlığı, Talim-Terbiye Kurulu'nun 28.03.2018 tarihli 6410086 sayılı kararıyla çıkardığı ilkeler vardır. Biz buraya çok nemli gördüğümüz birkaç ilkesine bakacağız:

“İçerik anlaşılır olmalıdır. Tanımlar, açıklamalar, örnekler, gösterimler ve etkinlikler tartışmaya yol açmayacak şekilde, net ve işlenen konu ile ilişkili olmalıdır. İçerikte genel geçer ve güncel olan bilimsel bilgi, teori, teknik, yöntem, terim, birim ve semboller kullanılmalıdır. Bilimsel olarak geçerliliği ve güvenilirliği konusunda kanıt olmayan ve kaynağı bilinmeyen içeriklere yer verilmemelidir. Öğrencilerin seviyelerine uygun ve söz varlıklarını zenginleştirmeye yönelik bir dil kullanılmalıdır. Metinler işlenecek konuya ve öğrenci seviyesine uygun, öğrencilerin kavram düzeylerini geliştirecek nitelikte olmalıdır. Alana özgü terimlerin yazımında öncelikle program metninde kullanılan yazım tercih edilmelidir.” (TTKB 2019: 7-8)

Milli Eğitim Bakanlığı'nın belirlediği ilkelere uygunluğun korunması isteği, Türkçe Öğretimi ders kitabında hassasiyetle görülmektedir.

Öğretimi Plânlama Eğitimi

Plânlamanın günlük hayatımızın her alanında varolduğundan hareket edilirse, alan eğitimi dersine giren lisans öğrencilerine bu konu dikkatle yansıtılarak, ayrıntılı plân örneklerine yer verilerek, araç metinler hem isim olarak hem de açıklamalı bir şekilde ele alınmalıdır.

Plânın önemi

Madde 5 - Plân, önceden belirlenen eğitim hedeflerine ulaşmak için öğretim konusu içinde yer alan etkinliklerden hangilerinin seçileceği, bunların öğrencilere niçin ve nasıl yapılacağı, ne gibi yardımcı ve tamamlayıcı kaynak ve araçların kullanılacağı, elde edilen başarının nasıl değerlendirileceği önceden tasarlanıp kâğıt üzerinde saptanır.

Eğitim-öğretim konusuna giren etkinlikler, geliştirici niteliklere göre dikkatle seçilir, bu konuların hangi eğitim ve öğretim hedeflerini gerçekleştireceği önceden belirlenir. Bu şekilde Eğiti-öğretim etkinlikleri içinde ne öğretileceği öğrencilerce birlikte plânlanır ve onların neleri öğrenecekleri önceden bilinir.

Öğretimde ne öğretileceği öğrenciler tarafından açıkça bilinmeli ve onlarla birlikte plânlanmalıdır.

Plân yapmanın gerekliliği

Madde 6 - Eğitim-öğretim kurumlarında Eğitim etkinliklerine ve derslere hazırlıklı girmek yasal yönden zorunlu, eğitsel yönden gereklidir.

Eğitim ve öğretim plânlı, programlı olarak yapılan geliştirici bir çalışmadır Eğitim-öğretimin etkin, verimli olabilmesi plânlamaya gereken önemin verilmesi ve öğretmenlerin sınıflarına hazırlıklı girmeleri ile olanaklıdır.

Madde 7 - Eğitim-öğretimde plânlı çalışmanın yararları şunlardır:

- a) Plânlar; öğrenci merkezli, çağdaş öğrenme-öğretme yaklaşımlarını temel alan, uygulanabilir etkinliklere dayalı olur.
- b) Öğretimin plânlanması, öğretmenin eğitim-öğretimde neyi, niçin ve nasıl yapacağını düşünmesini sağlayarak verimini artırır.
- c) Öğretim programlarının plânlaması, öğrencilerin bilgi ve beceri düzeyleri dikkate alınarak ne zaman ve hangi süreler içinde işleneceğinin düzenlenmesini sağlar.
- d) Öğretmen ve öğrencileri dağınıklıktan kurtarır, ve düzenli çalışmasını sağlar.
- e) Hedeflere ulaştıracak en uygun öğrenme öğretme süreçleri ile araç ve gerecin seçilmesini, eğitim etkinliklerine ve derslere hazırlıklı girilmesini sağlar.
- f) Öğrencilerin ilgi, istek ve yeteneklerine göre yetiştirilmelerini sağlar.
- g) Eğitim-öğretimin değerlendirilmesinin güvenilir olmasını sağlar.
- h) Öğretmen ve öğrencilere düzenli ve birlikte çalışma alışkanlığı kazandırır.
- i) Eğitim-öğretim etkinliğinde düşünceye açıklık kazandırır.

Plân yapmanın ilkeleri

Madde 8 - Plânlarda aşağıdaki temel ilkeler göz önünde bulundurulur:

- a) Plânlar; çağdaş eğitimin gereklerine uygun olarak öğrenci merkezli, bireyselleşmiş öğretim, tam öğrenme, aktif öğrenme-öğretme ve disiplinleri arası çalışmaları esas alan uygulanabilir etkinliklere dayalı olmalıdır.
- b) Plânlama çalışmalarında öğrenme-öğretme süreci, etkin hâle getirilerek eğitimdeki yeni gelişmeler, çevre özellikleri, öğrencilerin bireysel gelişim özellikleri (fiziksel, duygusal, bilişsel ve psikomotor) ile okul-çevre ilişkileri göz önüne alınmalıdır.
- c) Plân, standart değil, gerektiğinde konu, süre ve uygulamada değişiklikler yapılabilecek esneklikte olmalıdır.
- d) Plân, Eğitim-öğretimin hedeflerine ve öğretim kurumlarının özel amaçlarına uygun olmalıdır.
- e) Plânda öğretim programlarına göre konular belirlenir. Ayrıca konuların işlenişinde kullanılacak öğrenme-öğretme yaklaşımları, araç-gereç, kaynaklar, öğrenci etkinlikleri, gezi, gözlem ve deneyler göz önünde bulundurulur.
- f) Her plân belli bir süreyi kapsayacak şekilde olur.
- g) Plân, öğretimin niteliğine ve seviyesine, konuya, öğretim dalına ve amacına uygun olur.

Üçüncü Bölüm

Plân Çeşitleri, Yıllık ve Günlük Plânların Yapılışı Plân çeşitleri

Madde 9 -Eğitim-öğretim çalışmalarında; ünitelendirilmiş yıllık plân ve ders plânı olmak üzere iki çeşit plân hazırlanır.

Ünitelendirilmiş yıllık plân

Madde 10 - Öğrenme ve öğretme sürecinde plân yapmak esastır. Ayrıca plân ve plânlama çalışmalarının zamanla güncelleştirilmesi ve ortaya çıkan öğretimle ilgili ihtiyaçlara cevap

vermesi zorunludur. Özel eğitime ihtiyacı olan bireyler için ünitelendirilmiş yıllık plân hazırlanırken her öğrenci için uygun yıllık amaçlar belirlenmeli ve bütünlük içinde ele alınarak ünitelerin seçimi ve süresi konusunda öğrenci performansı dikkate alınmalıdır.

Ders Plânı

Madde 12 - (Değişik: AĞUSTOS 2005/2575 TD) Ders plânı, bir ders için o dersle ilgili eğitim programlarında yer alan ve birbirleriyle ilişkili öğrenci kazanımlarını bir ya da birkaç ders saatinde işlenecek konu örüntüsünü, konuya ilişkin deney, tartışma soruları, proje ve ödevleri, uygulama çalışmalarını, ders araç-gerecini içine alan birinci derecede sorumlu olduğu, zümre öğretmenleri ile şube öğretmenlerinin ortak katkısıyla ders öğretmenlerince önceden hazırlanan plândır.

Ders plânı, belli bir ders için bir ya da birden çok ders saatinde işlenecek konuların plânlamasıdır. Ders plânında yer alan öğrenme-öğretme etkinlikleri öğrencilerin katkısıyla gerçekleştirilir. Ders plânının uygulanmasından ders öğretmeni sorumludur." Tebliğler Dergisi : Ağustos 2003/2551: (c. 66: 440-443)

Yukarıda MEB'nın tüzüğünde belirtildiği şekilde plânlanmanın ders kitaplarında konun içeriğine göre yapılması bir zorunluluk olarak görülmektedir. Bu zorunluluğun nedenleri 5,6,7,8,9,10,12.maddelerde ayrıntılı biçimde açıklanmıştır.

Cemiloğlu, plânlanmanın gereğini yaparak, ders kitabı olan Türkçe Öğretimi'nde "günlük ders plânları" vermiş, araç-metin olarak da örneklendirmiştir. Yalnız, örnek olarak Bu metinlerin seçimindeki dikkati, örnek metinlerin ders işlenirken takip edilmesi gereken açıklamalarıyla hem yönergeye olan uygunluğu hem hedef-kitleyi bilgilendirmesi hem eğitimci özelliğini yansıtmaları bakımından dikkat çekicidir. Yalnız kitaba alınan ders plânı örneklerinde "konular" verilmemiş, "tema ve tema altı netin isimleri verilmiştir, hedef-kitleye kazandırılacak davranışlar (kazanımlar) konu olarak, ele alınıp işlenebilir. Tema altı metin başlıkları, araç-metin ilişkisi içinde değerlendirilmelidir.

Örnek Metinler:

Günlük plân örneklerindeki araç metinler "olaya dayalı, duyguya dayalı, düşünceye dayalı" türlerden örnek olarak seçilmiştir.

Olaya dayalı türlere teoriden sonra kitaba alınan metin, "Kuş Yemi (s.39) dir." Örnek olarak verilen bu metin hem olaya hem duyguya hem de düşünceye hitap eden bilişsel, duyuşsal ve psikomotor bir anlayış sergilerken; kitabı hazırlayan Cemiloğlu'nun olaya dayalı türde metin seçimindeki hassasiyetini de sergilemektedir. Bu metnin işlenme şekli üzerinde önemli ve bilgilendirici metin açılımı yapılması da öğretmenlik ve alan eğitimciliğinin bir gereği olarak görülmelidir. Metindeki kişilik özelliklerinin okuyucuya hissettirilmesi ve ona rol model olması da ele alınması gereken çalışmadır.

Düşünceye dayalı türlerin devreye girmesi, çocukların soyut işlem basamağı devresine rastlar, bu da büyüme devresine giren çocukların 4-5.sınıftan itibaren dikkate alınmalıdır. Örnek olarak alınan deneme türünde usta olan Selahattin Batu'nun "Bahçe (s.54)" metni dikkatli seçilirken, lisans öğrencileriyle bir metin de olsa paylaşarak tanıtılması hem deneme türüne hem bu türde yazarlığı bilenenlerin tanıtılmasıyla güzel bir örnekleme olmuştur.

Duyguya dayalı türlerde "imajlar-çağrışımlar-benzetmeler" şiirde önemli unsurlar olarak görülür.

“ Şiir dili yoğunluk gerektirdiğinden şair, anlatmayı düşündüklerini uzun uzun ifade etme şansına sahip değildir. O, daha çok sezdirerek ve duyurarak okuyucuya ulaşma eğilimindedir. Bu nedenle şiirdeki söyleyişler, daha çok okuyucunun kafasında değişik imajların canlandırılmasına yönelik olmaktadır. Bu canlandırma bazen de benzetmelerin yardımıyla gerçekleştirilmekte ve birbirini çağrıştıran ifadeler buna yardım etmektedir.” (Cemiloğlu, 2015:59)

Şiirde imajlar önemli olduğuna göre seçilecek metinlerde bu unsuru dikkatle ele alıp incelemek ve varlıklara verilen sıfatlarla bütünlüğünü sağlamak olasıdır.

Behçet Necatigil gibi ustanın basit söylemiyle çocuk duygularını harekete geçiren “Mavi Işık” örnek bir uygulama için yerinde bir seçim olmuştur.

“Ahlaki anlamda iyi yetiştirilemeyen birey, yakın çevresinde başlayarak önce içinde yaşadığı toplumu sonrasında tüm insanlığa zarar verebilecek potansiyel bir tehlike olarak karşımıza çıkabilir. Özellikle kişilik gelişiminde, ahlaki değerlerin benimsenmesi ve bunun kalıcı olarak davranışa dönüşmesi açısından okul-aile işbirliği büyük önem arz etmektedir. Yapılan bu çalışmanın amacı ortaokul öğrencilerinin evrensel ahlaki değerlere ne ölçüde sahip olduğu, bilişsel, duyuşsal ve davranışsal açıdan cinsiyet ve sınıf değişkenleri dikkate alınarak mevcut durumları belirlenmeye çalışılmıştır. “ (Şimşek H., Kara T., 2021: özet)

Değerler sistemi içinde ahlaki değerler önemli yer tutar. Bu yönde yetiştirilmesi hedeflenen öğrencilerimizin bilişsel, duyuşsal alanda davranış değişikliğine ulaşması için verilecek metinler, “tema ve tema altı” bağlantıyı oluşturacak metinlerin iyi seçilmesi gerekir. Milli ve evrensel ahlaki değerlerin hangi tür metinlerle verileceği daha önceden tespit edilip ders planında işleme şekli de verilmelidir.

Sınıflara göre Ders Plânlarında Araç-Metinler :

“Ders plânı, belli bir ders için bir ya da birden çok ders saatinde işlenecek konuların plânlamasıdır. Ders plânında yer alan öğrenme-öğretme etkinlikleri öğrencilerin katkısıyla gerçekleştirilir. Ders plânının uygulanmasından ders öğretmeni sorumludur.” (TD: Ağustos 2003/2551 m.12)

Ders plânlarının yapılması; dersin rahat işlenmesini sağladığı kadar öğretmenin ders işlemedeki kılavuzudur.

Cemiloğlu’nun, sınıflara göre yaptığı ders plân örneklerine araç-metin olarak aldığı metinleri dikkate alarak, eleştirel bakışımız aşağıda sizlerle paylaşılmıştır.

2. sınıf; Tema “ Atatürk “ teması içinde “ Sığırtmaç Mustafa (s.92) ” için yapılan ders plânında ve diğer sınıf plânlarında dersin temalarına ve tema bağlantılı metinlere yer verilmiş, bu örnek, 2. sınıf çocukları için seviyeye uygun olarak hem tema ilişkisi hem içerik olarak isabetli bir örnek metin olmuştur.

3. sınıf; “Tema: Birey ve Toplum”, araç-metin “Baharın İlk Sabahları (s.97)” bu metin-tema ilişkisi içinde uygun düşmemiş. Bunun yerine olaya dayalı türe bağlı olarak kısa ve özgün metin konulabilir, tema-metin ilişkisi etkin halde öğrenciye yansıtırdı.

4.sınıf; Tema: “Hayal Gücü”, araç-metin “ Baş Aşağı Fareler (s.103)“ Buraya alınan metin, temaya uygun gibi görülebilir, lâkin bunun hem çeviri hem de hedef-kitlenin hayal gücüyle bağdaşmayan (bilhassa köy ilkokulları açısından bakılınca), bizim kültürel dünyamızda pek yeri olmayan böyle bir hayal gücünü zorlayıp okuma-anlama eğitimi açısından pek yerine

oturmamış bir çalışmadır. Sonuç kısmından çıkarılacak ders, 4.sınıf öğrencilerini zihinsel olarak zorlayabilir. Hayal gücü kavramını daha anlamlı kılabilen “öyküleyici” bir başka metinle değiştirilmesi daha uygun düşecektir.

5.sınıf; Tema: “Değerlerimiz”, araç-metin “Bayrak (s113)” şiirinin seçilmesi, değerlerimizin genelliği içinde özellik arz eden “Milli Değerler” alt teması içine alındığında hedef-kitlede oluşacak davranış veya kazanım tarzını daha somut olarak görmek mümkün olacaktır. Seçilen ve alt tema olarak bütünleştirilen metin, bu yaş grubu çocuğunun milli değeri önemsemesi yönünden etkin olunca, Şair Arif Nihat Asya’nın duyuşsal anlatımının yanında bilişsel anlatımı da yerine oturmuş olacaktır.

6.sınıf; Tema: “Zaman ve Mekân”, araç-metin “ Çevremiz” ve Biz (s.120)” metin bilgilendirici-uyarıcı ve didaktik olarak verilmiş, tema bağlantısı da plândaki ders işleme kısmı değerlendirilirken, anlama eğitimi ve kazanım olarak iyi örneklendirilmiştir.

7.sınıf; Tema: “Milli Kültür”, araç-metin “Miras Keçe (s.128)”, “Zanaatlar” alt temasında dinleme metni olarak verilen “miras-çıkar” kavramının ne denli güncel olduğunun ele alınması ve örnek metin olarak yerinde olmakla birlikte; keçenin yapılış biçimini tam olarak ortaya koymadığı, daha çok miras kavramını işlediği için bu metnin alt temadaki yerini gözden geçirmek isabetli bir çalışma olacaktır.

Milli kültür açısından kendi yapımızı ve yerimizi bilmedikçe hep manevi değeri olanlar, maddi değer içinde değerlendirilirse, “Miras Keçe” metninden alınacak derslerin paylaşılması, kültürün ve kişilik özelliğinin değerlendirilmesiyle kazandıracağı davranışların devamlılığı esas olmalıdır.

8.sınıf; Tema: “ Doğa ve Evren”, alt tema “Çevrenin Korunması”, araç-metin “Yedi Tane Erik Ağacı (s.139)” Şairin şiirde ortaya koyduğu gözlemleri-gözlem içre duyguları mısralarda kendini bulmuş, “Doğa ve Evren” teması içinde “Çevrenin Korunması” anlayışıyla paralellik ortaya çıkmış. Bedri Rahmi’nin şiirdeki ritmi sağlayan öğeleri iyi kullanma tarzı, sadeliği; erik ağaçlarının yeri yok edilerek oraya oturtulan estetik dışı binalara kalınca, şairin mısralarındaki sorgulama, genel bir anımsamayı ortaya çıkarmış; İstanbul’un ve diğer şehirlerin görüntüleri “Doğa ve Evren’e” ihaneti konuşur gibi olmuştur. Bu metinde oluşan gözlemler ortaya konarak, “öğretmen-öğrenci” bütünleşmesi ve içerik incelemesi oluşursa, belkileri çoğaltarak, geçmişimizi anlayarak, geleceğimizi kurtarabiliriz.

Sonuç ve Tartışma

Üniversitelerde verilen eğitim-öğretim, lisans ve lisansüstü çalışmalarda kendini gösterir, bu göstermede “kaynak kitaplar, bu kitaplardan yararlanma, ders veren, alan eğitimi öğretimine sahip nitelikli, o alanda donanımlı” kişilere olan ihtiyaç gün geçtikçe artmakta, “hedef-kitleyle” ne kadar bütünleştiği etken olan unsur olarak tartışılmaktadır.

Güncel plânlamaların içinde yer alan ders plânlanmasının yaşamsal olan günlük ihtiyaçtan doğduğu bilinirse, bu ihtiyacın Alan Eğitimi dersi içinde lisans öğrencilerine yansıtılması gerekir. Plânlamanın, dersin içeriyle bütünleştirilmesi, işlenecek konular ve bu konulara ait metinlerle bağdaştırılarak; plânlamanın işlevselliğini, güvenilirliğini artırmak, hedef-kitleyi plânlama sürecinde örnek metinlerle buluşturmak, bunların ders kitabına alınmasını sağlamak elzem olmalı, bunun da uygulamaya dökülmesi, derslerde yer alması, ders kitabı hazırlayıcısının görevi olmalıdır.

Üniversite ders kitaplarının günümüzdeki yeri tartışılırken, kaynak kitaplar bütünü genel ağ (internet) ortamında "Google" taşınmış, son birbuçuk yıllık pandemi sürecinde bu genel ağ araştırmada, kaynağa ulaşmada etkinliğini ortaya koymuş; üniversite önlisans, lisans ve yüksek lisans öğrencileriyle diğer araştırmacıların kütüphanesi haline gelmiştir. Umarız ki, bu genel ağ kütüphanesine yüklenenler, bilgi kirliliği içinde dar çerçevede dar kalıplara sıkışıp kalmamıştır.

Ders kitabı hazırlayanların, ders konularıyla kendilerini buluşturup-güncelleştirerek, ders plânlarını yaparken, verecekleri dersin önce konularını tespit etmeli ve o konuya uygun araç-metinlerin seçimini iyi yapmalıdır ki, "tema-metin ilişkisini" değerlendirme sonucunda kazanımlarla hedef-kitleye ulaştırabilsin.

Ders kitaplarının dağıtımı, satışındaki duyarlılık, öğrencilerle, araştırmacı-okuyucularla zamanında buluşmasına yardımcı olması isteniyorsa,, dağıtım firmalarının etkisi kadar satış fiyatı, pazarlama ve reklâm etkisi de dikkatten uzak tutulmamalıdır.

Kaynakça

- Cemiloğlu, Mustafa (2015). İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi (Yeni Programa Uyarlanmış), 6.Baskı, Bursa: Aktüel (Alfa) Yayınları.
- Gök, E., İpek C., Yaylacı A. F., Beldağ A. (2016). Yükseköğretim Ders Kitaplarında Nitelik: Eğitim Bilimleri Alanındaki Kitaplara İlişkin Bir İnceleme¹ *Mayıs 2016 Cilt:24 No:3 Kastamonu Eğitim Dergisi* 1245-1262 <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/210078> 18.06.2021 19.10.
- Erciyes Üniversitesi (2015). T.C. Erciyes Üniversitesi Yayın Yönergesi <https://www.erciyes.edu.tr/Files/directive/91a6562e-b961-47ac-b884-261a358f3a5e.pdf> 15.05.2021 21.30.
- MEB (2020). Türkçe Dersi Örnek Yıllık Plânları, <http://ilbap07.meb.gov.tr/www/2020-2021-egitim-ogretim-yili-ilbap-ornek-yillik-planlari/icerik/40> 17.05.2021 22.40.
- TTKB 2019. Taslak Ders Kitabı ve Eğitim Araçları İle Bunlara Ait E-İçeriklerin İncelenmesinde Değerlendirmeye Esas Olacak Kriterler ve Açıklamaları, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_08/26172658_Kitap_Ynceleme_deg_kriter.pdf 05.05.2021 22.10.
- Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim ve Öğretim Çalışmalarının Plânlı Yürütülmesine İlişkin Yönerge Tebliğler Dergisi: Ağustos 2003/2551 c. 66: 440-443
- Şimşek H. Kara, T. (2021). Ortaokul Öğrencilerinin Evrensel Ahlâki Değerlere Uyuma Düzeylerinin Sınıf ve Cinsiyet Değişkinleri Açısından İncelenmesi, 6 (1): 69 – 83. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijhar/issue/60372/833836> 21.05.2021 18.30.

Extended Abstract

Quality of education in universities shows itself in bachelor's and master's degrees studies. The need for "resource books, benefiting from these books, qualified and equipped person in that field" is increasing day by day and it is discussed how much it integrates with the "intended population".

Even “Turkish Education” is used as a notion, it has to be thought of and to be discussed in current understanding.

In order to discuss these notions, we have to see where we are in first “Turkish” and then in “education” notions and we have to discuss the context and quality of lessons and examine the returns of intended population.

If it is known that lesson planning is emerged from daily necessities, this necessity has to be reflected to undergraduates in FIELD education.

It is vital to combine plannings with lesson content, to combine with course subjects and increase the performance and the reliability of planning. It is important to meet the intended population with sample texts and provide these texts to be in the course books. It has to be the assignment of bookmaker.

We, in this study, try to evaluate the sample texts in plannings.

Aim: The aim of this study is to analyze the place of the course book teaching at level of bachelor’s degree and the quality of this place in the course for the intended people and, to bring a critical view to the relationship between tool and text as contents in the lesson plans.

Method: The study has a thematic approach view to the plans of teaching a lesson related to handling the subjects via the field of study and the qualitative research method.

Population and Sample: Population will be evaluated as the planning and the sample texts in the course book of Turkish education.

Data Collection Tools: The content of the book of “Turkish Education In The Primary Education Schools” will be totally analyzed.

Çatışma Beyanı

Bu çalışma, hiçbir maddi çıkar ilişkisi olmaksızın sadece akademik çalışmaya katkı sağlamak içindir.

Yayın Etiği Beyanı

Bu makalenin planlanmasından, uygulanmasına, verilerin toplanmasından verilerin analizine kadar olan tüm süreçte “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Bu araştırmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamıştır. Bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.